

PANNON PALATINUS

Elfelejtett hírek - 18.

Felgyorsult világunkban a hírközlő szervezetek, a médiák naponta újítják meg híreiket, mert szinte kíméletlen verseny zajlik a szenzációk és katasztrófák első közléséről. A „hír” csak rövid ideig marad a címlapokon és idővel már senki nem emlékszik az eseményekre. A hírközlő szervezeteket nem foglalkoznak természettudományi összefüggések elemzésével, ezért a korábbi „szenzációk” jövőre ható folyamatait sem követik nyomon. A PANNON PALATINUS az Elfelejtett Hírekben a természet változásainak összefüggéseit kívánja nyomon követni a hírek felelevenítésével.

Ökológiai hírek a nagyvilágból

V.

Méltányos kereskedelemmel a klímavédelemért!

Május 10-e a fair trade világnapja. Az itthon a Fair Világ Méltányos Kereskedelem Szövetség által szervezett esemény üzenete az, hogy a méltányos kereskedelem is hatékony eszköz a klíma védelmében. A programot egész hetes játékos vetélkedő előzi meg.

Az idei kampányban használt „A méltányos kereskedelem megfelelő környezetet teremt!” szlogen arra utal, hogy a méltányos kereskedelem is hathatós segítség a klíma védelmében. A klímaváltozás hatásai, mint például az elsivatagosodás, különösen azoknak a kistermelőknek a helyzetét súlyosbítják, akik a legkevésbé felelősek az éghajlat felmelegedéséért. Ahogy Ruben Enxing, a német ernyőszervezet munkatársa fogalmaz: „Két Celsius-fokos hőmérséklet-emelkedés Ugandában például teljesen lehetetlenné tenné a kávé termesztését.”

Saját bőrünkön érezzük a fajok eltűnését

Éhezés, szomjúság, járványok és természeti katasztrófák várnak a jövő generációjára, ha ilyen mértékben folytatódik a természet kizsákmányolása – figyelmeztet a WWF legújabb, a biológiai sokféleségről szóló tanulmányában.

A természetvédelmi szervezet felszólítja a Bonnban egybegyűlt kormányokat, hogy sürgősen dolgozzanak ki egy cselekvési tervet, amely visszafordítja a jelenlegi, a számos faj fennmaradását veszélyeztető, katasztrófába mutató tendenciát.

2002-ben a világ országainak kormányai azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy 2010-ig megállítsák a biológiai sokféleség csökkenését. A legutóbbi WWF jelentés (Biológiai sokféleség 2010 után / 2010 and Beyond: Rising to the Biodiversity Challenge) szerint azonban a jelek nem azt mutatják, hogy ez sikerülhet. Az emberi élet minősége és biztonsága nagymértékben függ az élelemtől, az ivóvíztől, a gyógyszerektől és a természeti katasztrófák elleni védelemtől. Hogy mindezek a jövőben is mindenki számára elérhetőek legyenek, meg kell védenünk a fajokat és a természetes élőhelyeket.

Soha nem látott részletességű térkép a szén-dioxid-kibocsátásról

Amerikai kutatók kifejlesztettek egy nagyfelbontású, interaktív térképet, melynek segítségével napi és helyi szinten nyomon követhető a fosszilis tüzelőanyag elégetéséből származó szén-dioxid-kibocsátás.

A Vulcan nevű program keretében készült térkép közel százszor nagyobb felbontású képet ad a szén-dioxid-kibocsátásról, mint az eddigiek. Korábban ugyanis az emissziós adatokat csak egy-egy szövetségi állam szintjén, és csak havonta tudták térképre vinni. A kutatók szerint az új modell pontosabb képet ad a valóságról, ugyanis ez a tényleges kibocsátást veszi figyelembe, és nem a lakosságszám alapján történő becslésekre épül, mint korábban. Ennek segítségével a kibocsátás konkrét forrása is kimutatható, például erőművek, autóutak illetve azok közvetlen környezete.

Tömeges öngyilkossághoz vezet az élelmiszerár-robbanás

Miközben az alapvető élelmiszerek ára lassan az egekbe szökik, Indiában kistermelők tömegei menekülnek öngyilkosságba, Észak-Afrikát pedig elárasztják a mediterrán országokban – az agrárszubszencióknak köszönhetően – rendkívül olcsó gyümölcsfélék. Úgy tűnik, hogy a drágulás nyertesei ezúttal is a jómódú országok, a szegények pedig még szegényebbek lesznek.

A fejlett világban alapvető szemléletváltásra lenne szükség, több szempontból is: egyrészt észre kellene venni, hogy az alapvető élelmiszerek drágulásának kizárólag a fejlett országok mezőgazdái a nyertesei, a harmadik világ országaiban a termelők nem profitálnak termékeik árának emelkedéséből.

Másrészt nyilvánvalónak tűnik az is, hogy a felborulni látszó egyensúlyt csak úgy lehet helyreállítani, ha a nyugati világban és egyes feltörekvő államokban megváltoztatják a néhol már évszázados múltra visszatekintő étkezési szokásokat.

A világ húsfogyasztása negyed évszázad alatt majdnem megduplázódott: míg 1980-ban évente hozzávetőleg 136 millió tonna húst fogyasztott el a Föld lakossága, addig 2005-ben ez a szám már elérte a 253 millió tonnát. Egyes fejlődő régiókban pedig ez az érték háromszorosára nőtt: Kínában például 1980-ban még 20 kilogramm volt az egy főre jutó éves húsfogyasztás, 2007-ben viszont már fejenként átlagosan 50 kilogramm hús fogyott.

Jól látszik, hogy a húsfogyasztás növekedése elsősorban azoknak a fejlődő nagy államoknak köszönhető, ahol létrejött egy új középosztály, amely megengedheti magának azt a luxust, hogy a drágábban előállított és nagyobb energia-, valamint területigényű élelmiszereket is megvásárolja. A tej és a tejtermékek árának drágulása szintén leginkább ezen országok számlájára írható (Kínában korábban egyáltalán nem volt bevett szokás a tejfogyasztás).

Mindez a *Le Monde Diplomatique* összeállítása szerint egy dolgot jelent: immár a fejlődő országok is felelőssé tehetők a világ szegényebb országaiban kitört éhséglázadásokért. Az állattenyésztés-dilemmája mellett persze a világ népességének növekedése is hozzájárul ahhoz, hogy világszerte egyre többen éheznek. Ez megtoldva a jelentősen túlhasznált földterületek kizsigerelésével, és még annak ellenére is, hogy az erdőterületek felégetésével új mezőgazdasági művelés alá vont területek keletkeztek, az egy főre jutó termőterület világszinten jelentősen csökkent az 1950-es évek óta.

Míg fél évszázaddal ezelőtt világszerte átlagosan közel 0,24 hektárnyi termőterület jutott egy főre (persze már akkor is aránytalanul elosztva), mára ez a terület 0,12 hektárra zsugorodott, és úgy tűnik, hogy 2050-re a száz évvel korábbi terület egyharmada áll már csak rendelkezésére az akkor több mint 9 milliárdnyi földlakónak.

Csak 1993 és 2003 között Indiában 112 ezer kistermelő menekült öngyilkosságba hitelezői elől. Megdöbbentő szám, és valószínűleg még elborzasztóbb lesz a statisztika, ha kiegészítik az utóbbi két-három év adataival. (Egyes statisztikák szerint India hat régiójában a 2001-es adathoz képest huszonöt-ször többen vetettek véget életüknek 2006-ban).

Elsőre akár érthetetlennek is tűnhet a jelenség: a kistermelő ugyanis még Indiában is jól járhatna abból, hogy a terményének ára az egekbe szökik. Csakhogy a *BBC News* és a *Le Monde Diplomatique* tudósítása szerint a helyzet pont az ellenkezője: eladósodott kistermelők tömegei menekülnek öngyilkosságba India-szerte.

Mióta a kilencvenes évek közepétől az ázsiai országok egyre kevesebb pénzt áldoz a mezőgazdaságra, Indiában is megjelentek az agrobizniszben utazó multinacionális nagyvállalatok.

A kezdeti, „bevetési” szakaszban hiperolcsón adták genetikailag módosított vetőmagjaikat és egyéb mezőgazdasági termékeiket, sőt, hitelfelvételt is lehetővé tettek a kistermelők részére. Csakhogy a kilencvenes évek óta egyes vetőmagok ára a négyszeresére emelkedett, és az sem volt ritka, hogy a multik élelmiszernövények helyett luxuscikkek (például vanília) termelésére beszéltek rá az indiai farmereket.

A sokkal költségesebb és több veszélynek kitett vanília-termelés kezdetben gazdaságos volt, hiszen 2003-ban még közel 80 eurónak megfelelő rúpiát fizettek kilogrammjáért, manapság azonban alig több mint 1,5 eurót adnak egy kilogrammért. A hitelek révén a multinacionális agrárvállalatoktól függővé vált kistermelőknek mindez a csődöt jelentette, és sokan inkább az öngyilkosságba menekültek.

2010. augusztus

Pannon-Palatinus Szerkesztő Bizottság